لیکونکی : سونالی کولها تکر (Sonali Kolhatkar)

منبع او خپریدو نیټه : کماندریم «13-09-2019»

ژباړونکی : پوهند وی دوکتور سید حسا م « مل » .

- ---

په ا فغا نستا ن کي جګړه هیڅکله هیر نکړې

Never forget the war in Afghanistan

راځی چي په یاد ولرو : یواځی دلیل چي د متحده ایالاتو سرتیری په افغانستان کی خپل ژوند دلاسه ورکوي ځکه چي دوي افغانستان ته استول شوی دي

US troops are dying in Afghanistan is because they are deployed to Afghanistan

ا فغا ن ما شومان د د سمبر میا شت په (19) کا ل (2009) کي دنورستان ولایت په غرونو کي دولایتی بیا رغونی تیم (PRT) ستیل وریی ګزمی ګوری (عکس ، توصیف مصطفي /AFP / ګیتی عکسونه

کله چي اولسمشر « **دونا لد ترامپ** » په دي اوني کي اعلام وکړ چي د طا لبا نو سره ډیر نژدی پیش بینی یا اتکل شوی
موافقی ومړ. نو وروسته له هغه افغا نا نو د لا زیا ت تا وتریخوالي لامل شو یعنی چي دواړه خواوی د لا شخړو په لمن وهلو
پیل کړل ، ددوی ویره هغه وخت احسا س شوه کله چي د طا لبا نو ځواکونو اود متحده ایالاتو ترملاتړ لاندي دا فغا ن حکومت
ځواکونو ترمینځ شد ید تازه جګړه پیل شوه .د وحشی برید ونو د کمولو لپا ره د لږ هڅوني سره ، طا لبا نو یوځل بیا دخپل
واک بشپړځواک په لاره واچولی ترڅو دافغانستان واک ترلاسه کړي .دمتحده ایالاتودجګړی له پیل څخه شاوخوا (اتلس) کا له
وروسته بیا هم ا فغا نستا ن په نه ختمید ونکی تا وتریخوالي کی را ښکیل دي .
د طالبانو قواوی دسولي په خبرو کي ددوی ګډون اوونډه اخیستنه په بی ساری ډول وژونکي بریدونو سره مل یا په نښه
شوی وه ، حا ل داچي دهغوی استازی دمتحده ایالاتو دچارواکو سره په **دوحه** کي دسولی دمذاکری دمیز تر شا ناستی وه
اوپه احتما لي بنی سره دغه جنګی ډلی دتاوتریخوالي لپاره خپل وړتیا د متحده ایالاتوچا رواکو سره دخبرو اترو دیو تا کتیک
په توګه کارول . اوهغه هم چی مقا بل لوری ته خپل زور وښیی ترڅو چي په مذاکراتو کي زیا ت امتیا ز تر لاسه کړي .
مګر دوی یعنی طالبان دامریکی دمتحده ایالاتو د متلون مزاج جمهور ریس د خا رجی سیا ست د پرتوګ ایستونو د نه پیش
بینی شوی ناموزون طبیعت اتکل نه وه کړی چي هغه د حقا یقو په پرتله دهوا ، هوس اود ډار پرستنو ولاړ کړنی مخ ته وړی
«**ترامپ** » د طالبانو دوروستي برید پر مها ل دمتحده ایالاتو دیو سرتیری وژنه د سولي دخبرو د پا ی ته رسیدو یا د سولی
د خبرو د فسخ کید و یو دلیل وبا له . هغه د تیري شنبي په ورځ په تویټر کي اعلان وکړ چي هغه دیکشنبی په ورځ په کمپ
دوید کي د طا لب استازو او ا فغا ن اولسمشر «اشرف غنی» دکوربه توب پلان کړي وه - خو دطا لبانو له برید وروسته
هغه سمدلاسه دغه ناسته لغوه کړه اودسولی خبری یي بندی کړي.
په داسی حا ل کي چي د یري سیا ستوالو اود ډ له ایزو رسنیو کا رپوها نو اود صاحبنظرانو متحده ایالاتو د ننه خاوری ته
د طالبانو درابلنی جسا رت اوهغه هم بیا دسپتمبر دیولسمی د حملی د پیښیدو د کلیزی دخو ورځو څخه دمخه په کمپ دوید کی
نه تا کید ول یعنی چي وربا ندی باور مند نه وه چی دا لید نه به صورت ونیسي. ا ما اصلی پوښتنه دا وه چي «**ترامپ**» ته
ولی دا احساس را پیدا شو چی دغه د وروستی امریکا یی سرتیری مړنه ، د خبرو اترو د توقف موجب شي- (34) **ایلس انګل**
بیریتو اورتس (**Elis Angel Barreto Ortiz**) دامریکی د پوځ پورتوریکا یي غړی ، شپاړلسم سرتیری وه چي سږ کا ل
په ا فغا نستا ن کی وژل کیږي - د بلی خوا څخه دامریکی د بهرنیو چا رو وزیر « **مایک پمپیو**» د یکشنبي په ورځ په

یوه مطبوعاتی مرکه کي وویل منا سب نه ده چی [طا لبا ن] یوامریکایی وواژه اوداهیڅ معنی نه لری چی طا لبا نو ته د دی ډول نا وړی چلند لپا ره داسی پا دا ش یا اجر ورکړ شي.

پرته له دی چی طا لبان دمیاشتو راهیسی په ورته چلند کی دخپل دجون دمیاشتی په وروستیو کي د ارزګا ن په ولایت کي دمتحده ایالاتو دوه سرتیری دوسله والو طالبانو سره په جګړه کي ووژل شو ، یا چي څو ورځی وړاندی دسولی دخبرو اترو دبیا را پیل کید و په یوه مرحله کي یوبل امریکا یی سرتیری دوردګ په ولایت کي خپل ژوند د لاسه ورکړ نو دغه وژنوو د متحده ایالاتو دچارواکو هیلی دسولی مذاکراتو ته له پا مه نه وه غورځولي یا داچی امریکا یی چارواکی د دی وژنو له امله چندان کلک غبرګون ونه ښودل او هغه داچي دامریکی ځا نګړي استا زی «زلمی خلیلزاد» څو ورځی وروسته افغانستا ن ته سفرکول اوبیا دوحه ته سفر له طالبانو سره دخبرو اترو لپاره خپلو پلانونو ته دوام ورکړ .

نور څه بد ل شو ؟ اویا دا ولي ؟ آیا د **اورتز** ژوند اولسمشر **«ترامپ»** ته دومره معنی لری چي په ناڅا پی ډول یي په افغانستان کي دامریکایی عسکرو دتاوتریخوالي په اړه پاملرنه پیل کړي اوپریکړه کووي چي دسولي د تړون په توقف سره طالبانو ته داسی اجر اوپاداش ورکوي ؟ دا ډول منطق شاید امکا ن ونه لری – نه یواځی داچي **«ترامپ»** ځان په بشپړه توګه دخوا خوږی نښی ښود لي(په ځانګړي ډول دپورتیو ریکایانو په لور) مګر ځکه چي که اولسمشر غواړي د متحده ایالاتو سرتیری ژوند خوندی کړي ، نو هغوی با ید چی له افغانستان څخه زر وباسي کوم چي دسرتیرو ایستل په مستقیم توګه سره دهغو ی ژوند له خطر څخه ژغورل دي .

په ساده ډول ، ددی دلیل چي امریکایي عسکر په افغانستان کي وژل کیږي ، داځکه دوی افغانستان ته استول شوی دي ځکه د طا لبا نو له خوا دیو وحشي مړنـي څخه دعسکرو معا فیت غوره لاره دا ده چی دوی د افغا نستا ن له ټول قلمرو څخه وباسي .راپورنه را کاږي چي دهغه د ملی امنیت پخواني سلا کا ر **جان بولټون** هڅه کول چي په مطبوعاتو کي د منفی قصو اوداستانونو په وړاندی کولو سره خپل مخا لفت د طا لبا نو سره دمعا ملی دنه لاس لیک کولو لپا ره **(ترامپ)** هڅول اما د بلی خوا څخه یوشمیر شنونکو په دی اړه داسی توضیح ورکوی یا چی خپل اند بیننی داسی څرګند وی او هغه داچي دغه افراطی شکا رچي اودجګړی طرفدار شخصیت مخکی له دی چی په عد وات او جګړه لاس پوری کړي له سپن ما نی څخه ایستل شوی وه نو کله چی خبری پر ا فغا نستا ن باندی راځی نو هغه یعنی **جان بولټون** بریا لی شو چي په افغا نستا ن کی جګړه دوام پید ا کړ .

دا فغا نستا ن جګړه له اوږدي مودي را هیسی روانه ده چي شا ید مونږ هیر کړي وی چی ولي د متحده ایالاتو سرتیری په لمړي ځای کي ځای پر ځای شوی وو .د سیپټمبرمیاشت کا ل (2001) د یولسمی کلیزی په لمانځلو سره، ډ یري امریکایان سره به دا ګما ن اواند یښنه وي چي مونږ په ا فغا نستا ن کي جګړه د سپټمبر دویولسمي ترهګری برید په مقا بل کي ترسره کړ – هوکی په پراخه توګه ویلای شو چی دا احساس سم دي ځکه چی دا دانتقام اویا دغچ اخیستو جګړه وه . نو په دی اقدام سره آیا مونږ افغان ملکی وګړو ته کا فی سزا و رنکړ ؟ چي ور موکړ! له (30000) څخه زیات ملکی وګړی چی هیڅ یوه یی دسپټمبر دیولسمی له یرغل سره هیڅ تړاو نه درلود او هغوی د طا لبا نو له خوا د پا کستا ن ترحما یی لاندی یرغمل نیول شوی وه داکتوبر د(اومی نیټی) کا ل (2001) کی دلمړی بمب غورځیدو له امله ونه وژل شو.

د مړینی یا د کشت وکشتا ر کچه په تیر په دی تیرو کلونو کی کمه شوی نه ده په حقیقت کی کا ل (2018) دکال (2001) څخه را هیسي دملکی تلفاتو لپاره خورا خراب کال وه چی (3804) خلک پکي وژل شوی اودهغی له جملی څخه (927) نفر یی ماشومان وو. اوسږکا ل د ملکی خلکو د مړنی کچه چي دامریکا یی سرتیرو اودهغو دا فغا ن متحدا نو پواسطه سره ترسره شو ډ یر زیا ت وه .

زمونږ جګړي دافغانستان خلکوته دمرګ ژوبلی دالقاعدی په پرتله چی مرګ او ژوبله مونږ ته د سپټمبر په یولسم کال (2001) کی را اړولی وه لس چنده ضربه مورسولی دي . حا ل داچي سیا ستوالو اونور په روښانه ډول اوپه سرزنش سره ادعاکوی چي هیڅوک له یاده مه باسي چي هغه په زرګونو بی ګناه امریکایانو چي خبل ژوند یی دلاسه ورکړل له یاده وباسی مونږ نه یوائې دافغانانو ژوند چی زمونږ پوا سطه سره له لاسه ورکړی هیر کړی مو دی بلکه مونږ نادراُ یا کله کله آیا ددوی مرګونو ته اجازه ورکړی چي زمونږ اجتماعی شعور یا اګاهی ته د ننه شي .

« ترامپ » دا فغا نستا ن د سولی تړون (مړ) اعلان کړ . د دي اولسمشر نا څرګند تیا ته په پام سره ، داشاید چي په دي مسله کي وروستنی خبره نه اوسي لکه څنګه چي مونږ له دی نه په نورو ګرمو سیمه ایز بهرنی سیا ست لکه چي په شما لی کوریا کی ولید.

مګرکه چیری دغه معا مله یا د سولی تړون پرمخ تللی وایي ، آیا دا به واقعاً دافغانستان دخلکو لپاره دسولی اود تیکاو لامل شوی وایی؟ له بده مرغه داجګړ له بل اړخه دواړه مذاکره کونکو اړخونو ته ډیر کم اهمیت لری . خني افغانان حتی ځان

هوسا ګنی چی ددی معاملی څخه خلاصه شول یعنی چی دسولی دتوافق روند ودرید . دطالبانو له همغه بمب ګذاری اویا ځان وژنی له پیښی څخه کوم چی اورتیز (Ortiz) امریکایی سرتیری ووژل شو له دی پیښی څخه یو تن ژوندی پاتی شوی نیو یارک ټایمز ته وویل : دا تل غریب خلک دی چي په لاره کي په هر ګام اخیستو سره خپل ژوند دلاسه ورکوي ..... هغوی وایي چي هیڅوک زمونږ په اړه پروا نه لري ، نه « **ترامپ** *» اونه هم زمونږ حکومت .*

اوس نو که چیری دغه معامله له مینځه لاړ شی یا داچی د سولی معامله په تل پا تي بنی سره په ټپه ودریږي او دهیواد په زیاترو برخو کي نظا می – سیا سی کنترول د تاوتریخوالي څخه ډ ک ، د بنسټیپا لو ډلو په لاس کی اووسی یعنی دهغو ډلو په لاس کی چی د ټولنی د چلولو اود اداره کولو په اړه هیڅ نه پوهیږی اویوائی په شفاهی یا تقریری بڼی سره (پرشرعی قانون اود ښځو سره دتا وتریخوالی پر چلند) باند ي ټینګار کوي او دچریکي جګړی په اړه را دانګی نور څه مهارت او هنر نه لری لکه څنګه چي متحده ایالات هیڅکله دجنګ په وخت کي دملکی وګړو سو کا لی سره علاقه نه درلوده - نو دسولی د تړون تر نظا رت لاندي د ملکی خلکو خوند یتوب ته هیڅ دلچسپی نه دی ښود لي . بلکه دربښتینی سولي لپاره مبارزه به تل روانه وي اودملکی فراری افغا ن وګړو به په لاس کي سوله تا مین شي .

که چیری دمتحده ایالاتو سرتیری وتل پیل کړي نو په هغه صورت کي مونږ به دهغه جګړی څخه خلاص شو کوم چي دامریکی په مستقیم ګډون سره وحشی اووژونکي جګړه په مخ وړل کیدل . مګر له بده مرغه دمتحده ایالاتو د تاوتریخوالي میراث په ا فغا نستا ن کی پا تي کیږي ، په اوسني حالاتو کي افغا نا ن د طا لبا نو اوامریکی د متحده ایالاتو د جنګی ماشین همدی نا وړی وضع سره په دوام ژوند کوی .

د لیکوونکي په اړه څوکرښی: ***سونا لي کولهتکر د ربښتیني ډ یجګ کا لم لیکونکی ده. هغه د "رایزینګ ود وی سون سونالي" بنسټ ایښودونکی ، کوربه او اجرایوي تولید کونکی هم دی ، د یو تلویزیون او راډیو خپرونه چې د وړیا خبرې تلویزیون (ډش شبکه ،ډیریک تلویزیون ،روکو) اود پیسفیکا سټیشنونو KPFK، KPFA ، او اړوندو شرکتونو څخه خپریږي. هغه د KPFK Pacifica مشهور سهارني راډ یو وخت وخت برنامې ، کوربه او تولید کونکی ده. هغه د متحده ایالاتو میشته غیر انتفاعي همغږي کونکی سازمان ده چې د ټولنیز ، سیا سي تمویل لپا ره د افغا ن میرمنو ما موریت همکا ره ده. ، او د***

RAWA بشردوستانه پروژې. هغه لیکواله ده ، د جیمس انګا لز سره ، د "ا فغا نستا ن د وینې تو ید نې: واشنګټن ، جنګ

سالارانو ، او د چوپتیا پروپاګند" (2006).

--

په درنا وي (18-09-2019)